

MITURILE FUNDAMENTALE ALE SPIRITUALITĂȚII ROMÂNEȘTI

Literatura română este destul de bogată, dar totuși poeziei populare i se dă o mare importanță. Însă, din dorința de a aduce completări, de a umple golurile, de a stabili o tradiție, istoricul literar român, a deschis un mare capitol al folclorului. La UNESCO, România figurează cu trei cuvinte: dor, doină și colind, care definesc, între popoarele lumii, specificul spiritual al românilor.

Cele **patru mituri esențiale** din literatura populară au fost definite de criticul **George Călinescu**:

1.Mitul jertfei pentru creație(mitul estetic)**2.Mitul mioritic sau mitul transhumanței****3.Mitul erotic sau mitul puberal****4.Mitul etnogenezei**

Astfel cele patru mituri sunt nutrite din ce în ce mai mult de mediile literare, tinzând a deveni pilonii unei tradiții autohtone, întâiul *Traian și Dochia*, simbolizează constituirea însăși a *poporului român*.. El a fost formulat propriu-zis de Asachi (*Dochia* care împietrește cu oile sale fugind de Traian), însă cu elemente populare și cu o legendă cantemiriană. *Miorița*, istoria coibanului care voiește a fi înmormântat lângă oile sale, simbolizează existența pastorală a poporului român și exprimă viziunea franciscan- panteistă a morții la individul român. Acest mit a ajuns să fie socotit de unii Divina noastră Comedie. *Meșterul Manole* (povestea zidarului de mănăstire care își zidește soția ca să oprească surparea clădirii) e mitul estetic, indicând concepția noastră despre creație care e rod al suferinței. În sfârșit, *Zburătorul* e mitului erotic, personificarea invaziei instinctului puberal. Pe lângă aceste patru mituri încearcă să se ridice și altele îmbrățișând mai cu seama domeniul religiosului¹.

Cu ecoul cel mai larg este mitul **Miorița**, care are ca punct de plecare cîntecul bătrânesc publicat de Vasile Alecsandri. Proporțiile mitului au crescut până într-atâta încât s-au făcut comparații cu „Divina Comedie” și mulți scriitori, istorici literari, îl consideră momentul inițial al oricărei culturi autohtone. Acest mit simbolizează existența pastorală a poporului român și chiar unitatea lui în mijlocul real al țării reprezentat de Munții Carpați, exprimă viziunea franciscan- panteistică a morții la individul român. Trei ciobani se coboară în vale cu turmele.² Unul vrâncean, altul ungurean, altul moldovean, căruia Miorița, oaia năzdrăvană, îi destăinuie gândul ucigaș. În versiunea

¹ Biblioteca Școlară, G. Călinescu „Istoria Literaturii Române, Compendiu”, Ed Litera,p.2-5.

² G Călinescu, „Istoria Literaturii Române De La Origini Până în Prezent”, Fundatia Națională „G. Călinescu”, Editura Aristarc, 1998,p. 62.

lui Vasile Alecsandri, acest mit este o capodoperă ce s-a răspândit în manualele școlare și câteodată chiar a înlocuit într-o manieră definitivă variantele locale (cf. Fochi, p. 547)

Mitul **Meșterul Manole** (Mânăstirea Argeșului, din culegerea lui V. Alecsandri) are un efect puternic. Tema acestui mit, este de o circulație mai largă decât teritoriul țării, însă versiunea română este originală și autohtonă, încât se leagă de vestita biserică de la Curte-de-Argeș, a lui Neagoe, devenind pentru literatura noastră un mic Notre -Dame-de-Paris³. Lucian Blaga și Mircea Eliade, care vedeau în miturile Mioriței și ale Meșterului Manole două dintre matricile, mumele originare ale culturii române.⁴ Astfel *Meșterul Manole și Miorița* constituie pe bună dreptate culmea poeziei populare românești, cele două creații ale geniului poetic românesc au ca motiv dramatic o „moarte violentă” cu seninătate acceptată, ce derivă direct sau nu din faimoasa bucurie de a muri a geților concretizată în cele două capodopere elaborate în jurul ideii de moarte creatoare.⁵

„**Sburătorul**” este un mit erotic (care sub alte nume există și la popoarele vecine). Sburătorul este un demon frumos, un Eros adolescent, care dă fetelor pubere tulburările și tînjirile întâilor iubiri. Începând cu I. Heliade Rădulescu, nu este liric român care să nu fi reluat mitul în diferite chipuri. Nota romantică a acestui mit este întemeierea lui pe tradiții populare. Nevând o literatură de analiză a dragostei, mulți poeți români au coborât la momentul primitiv, la personificarea invaziei instinctului erotic la fete, iar o notă caracteristică la toate aceste compuneri e totala iraționalitate a crizei. Balada rămâne, de altfel, o primă incursiune reușită în lumea mitului.⁶

Un alt mit este „**Traian și Dochia**”, mit care simbolizează geneza însăși a poporului român. Ca să pricepi sufletul unui popor, trebuie să-i cunoști miturile fundamentale. Chiar dacă nu se mai regăsesc decât palid în felul de a fi al indivizilor contemporani, eresurile continuă să alcătuiască o aură spațială și temporală ce explică, prin simboluri simple, la îndemâna oricui, o întregă existență colectivă. Mitul Traian și Dochia, primul reprezentându-l pe împăratul care s-a acoperit de glorie la Roma, cucerind bogata țară a dacilor, în anii 105-106 d.Ch., Dochia pe care Maica Domnului o salvează, prefăcând-o împreună cu turma ei într-o formațiune stâncoasă, fiind în legendă, fata regelui dac Decebal, care, învins, s-a sinucis, spre a nu cădea în mâinile cuceritorilor țării sale. Această formă a legendei a avut răsunset și mitul a luat consistență și stăpânește conștiințele. Nimic nu este mai actual, mai ideologizant decât un început, iar miturile fondatoare condensează conștiința însăși a comunității.⁷

³ G. Calinescu, „Istoria Literaturii Romane De La Origini Pana In Prezent”, Fundatia Nationala „G. Calinescu”, Ed. Aristarc, 1998, p. 64.

⁴ Jean Rousset, „Mitul lui Don Juan”, Anjelea Martin, Bucuresti, Ed. Univers, 1999, p.52.

⁵ Mircea Eliade, „De la Zalmoxis la Gengis-Han”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p.192.

⁶ Silviu Angelescu, „Mitul și Literatura”, Ed. Univers, București, 1999, p.82.

⁷ Lucian Boia, „Istorie și mit în conștiința românească”, Ed. Humanitas, București, 1997, p.127.

Aceste patru mituri înfățișează patru probleme fundamentale: situația cosmică a omului, problema creației, a culturii, sexualitatea și nașterea poporului român.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Dim.Păcurariu, Teme, motive, mituri, București, 1990.
- 2) Mircea Eliade, Aspecte ale mitului, în românește de Paul G. Dinopol, București, 1978.
- 3) George Călinescu, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Fundația pentru literatură și artă, București, 1941.
- 4) Mircea Eliade, „De la Zalmoxis la Gengis-Han”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
- 5) Lucian Boia, „Istorie și mit în conștiința românească”, Ed. Humanitas, București, 1997.

Prof. Doina TROFIM

Colegiul Tehnic ”Henri Coandă” Tulcea